

Puutalojen ja synkän historian Arkangeli

19.1.2020 14.00

Vienanmeren Arkangeli on vielä lähes tuntematon matkakohde, mutta nyt puutalojen ja entisten vankileirien kaupunkiin pääsee helpommin myös Suomesta.

Teksti ja kuvat: REIJO HÄRKÖNEN

Riian-Arkangelin koneessa ei ole kuin muutama matkustaja, mutta iloinen yllätys odottaa matkatavaroita odottaessa.

Kysyttäessä eräältä matkustajalta taksimatkan hintaa hotelliin, sanoo vieressä seisova mies vievänsä meidät autollaan. Hän on palaamassa Tromssasta ja hotelli olisi matkan varrella.

Arkangeli ei ole varsinainen matkailukohde. Korkeintaan kesällä siellä on ryhmiä, jotka jatkavat Solovkin saarelle Solovetskin luostariin tai läheiselle Vienanmerelle katselemaan maitovalaita. Matkalla aamiaiselle näemme ainoan matkailijaryhmän, amerikkalaisia eläkeläisiä. Muita ulkomaalaisia ei näy, kun syksyllä matkailusesonki alkaa olla ohi.

Arkkienkeli Mikaelin mukaan nimetty kaupunki on perustettu 1500-luvun lopulla, ja sen historia lienee rikkaampi kuin nykyisyys. Iivana Julma määräsi, että silloisen luostarin yhteyteen on rakennettava linnoitus. Pietari Suuren aikaan Arkangeli oli jo Venäjän suurin vientisatama.

Vienanmereen laskeva Vienanjoki, Dvina virtaa kaupungin läpi ja sen rannalle Pietari rakennutti laivanveistämön, joka oli samalla myös Venäjän laivaston alku. Vuonna 1694 laskettiin vesille ensimmäinen laiva, Svjatoi Pavel eli Pyhä Paavali. Kun jokaisessa laivassa piti olla valtionlippu, syntyi nykyinen valko-sini-punainen lippu, joka oli ensin laivaston ja sittemmin koko valtakunnan tunnus. Venäjän nykyinen 500 ruplan seteli esittää Pietari Suurta Arkangelin satamassa.

Liikkuminen Arkangelin alueella on vaikeaa huonokuntoisten teiden vuoksi. Usein apu tulee helikopterista.

Kauppa käytiin jo viikinkien kanssa ja sitten tulivat novgorodilaiset, mutta moni alueen nimi muistuttaa silti suomalaisjuurista, kuten Onega. Slaavit sekaantuivat alkuperäisiin eli *tšuudeihin*, suomensukuisiin ja heistä tuli *pomoreja*. Pomorje tarkoittaa venäjässä meriseutulaista. Vienanmerelle on lyhyt matka.

Euroopan unionin Tacis-rahoilla on perustettu matkailutoimisto, joka markkinoi koko Arkangelin aluetta. Keskustelemme tyylikkäässä, mutta hiljaisessa toimistossa **Olga Gorelovan** kanssa kaupungin ja alueen matkailuvälteistä.

Alue on Venäjän paras puuarkkitehtuurin keskus ja vaikka 1960-luvulla itse kaupungista purettiin paljon puutaloja, paljon on jäljellä. Lähiseuduilla on lukuisia viehättäviä kyliä puutaloineen ja noin sata rakennusta on siirretty Arkangelin alueen "Seurasaareen", Malyje Korelyn perinnekyliään. Sinne on rakennettu myös uusi matkailualue puisine hotelleineen ja ravintoloineen.

Kun Pietarin kaupunki rakennettiin, Arkangeli alkoi menettää asemaansa ykkössatamana. Molempien sotien aikaan se oli kuitenkin tärkeä satama, jonka kautta tuotiin tarpeellisia tarvikkeita.

- Matkailuamme vaikeuttaa syrjäinen ja vaikeapääsyinen sijainti, Olga Gorelova sanoo.

Tiet ovat huonot ja lentoyhteyksiä on vähän. Suomesta pääsee lentäen suoraan Arkangeliin ja autolla Laatokan itäpuolta, junalla Pietarista ja Murmanskista.

Pari matkailun erikoisuuttakin on menetetty. Vuonna 1916 rakennettu maailman pohjoisin raitiovaunun linja suljettiin 2005. Se oli alun perin rakennettu sataman työläisille. Nyt pohjoisin raitiovaunu kolistelee Trondheimissa Norjan puolella.

Paikallinen liikemies **Nikolai Sutjagin** oli rakennuttanut itselleen 12-kerroksisen puutalohökötyksen ilman rakennuslupaa. Nyt suosittu nähtävyys on purettu. Kaupunkia hallitsee suvereenisti 24-kerroksinen toimistotalo, jonka lähellä kohoaa valtava Leninin patsas, Neuvostoliiton historian viimeinen vuodelta 1988.

Viehättävä puutalojen Tšumbarova-Lutšinskogo -katu on nyt kävelyalue. Nimensä katu sai vuonna 1921 kuolleen bolševikkijohtajan mukaan. Kadun varrella numerossa 8 on yllättävän ravintolakokemus koko kaupungissa. Pizzeria Pof-Bun tarjoaa nimestään huolimatta yhtä laadukasta perivenäläistä ruokaa kuin paikalliset huippuravintolat, mutta edullisempaan hintaan.

Neuvostotodellisuuteen voi tutustua kävelemällä Lenin-aukiolta kolmen kilometrin päähän rautatieasemalle Vokresenskaja ulitsaa, Ylösnousemuksen katua pitkin. Näitä arkkitehtuurin ylistyslauluja näkee eri puolilla Venäjänmaata.

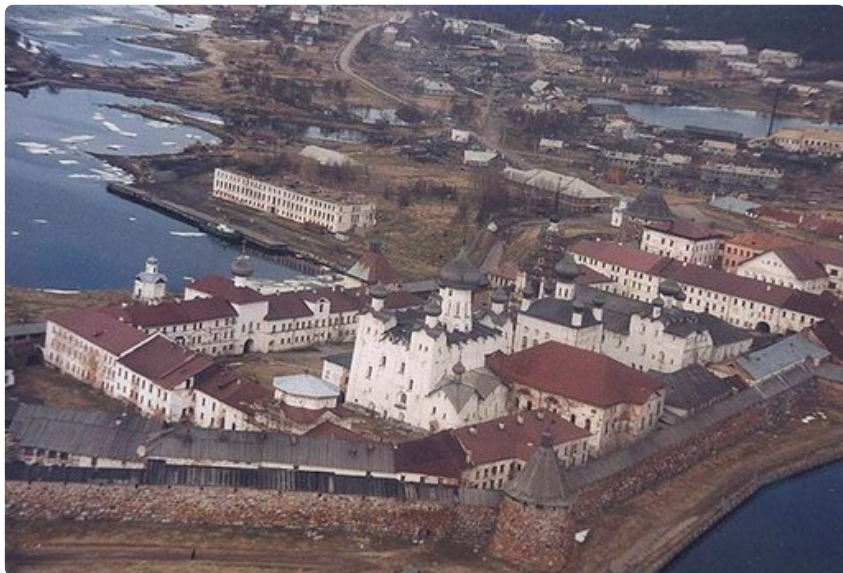
Kun kävelee rantakatua, Nab. Severnoi Dviny, pääsee tutustumaan 1600-luvun kiviarkkitehtuuriin. Gostinnyi Dvor numerossa 86 eli alun perin 400 metrin mittainen kauppapaikka ja puolustuslinnake on vielä osin korjattavana, mutta sen sisällä toimii jo historiamuseo. Merimuseo lähellä odottaa remontin loppuun saattamista. Alueen historia on traaginen. Ennen toista maailmansotaa Arkangelin leireillä oli 150 000 vankia, joista joka neljäs kuoli. Solovkin saarella sijaitseva 1500-luvun Solovetskin luostari oli yksi kuolemanleireistä.

Kesällä Solovetskiin pääsee laivalla ja ympäri vuoden myös lentäen 15-paikkaisella koneella. Helikopterikin on helppo joskin kalliimpi vaihtoehto. Munkit palasivat saarelle vuonna 1990 ja nyt Solovetskissa toimii jo useita hotelleja. Kesällä huoneen löytäminen saattaa kuitenkin olla kiven alla tai se on varattava kuukausia etukäteen. Talvella tilaa olisi yllin kyllin, mutta parhaat kulkuneuvot olisivat silloin sukset tai moottorikelkka. Kaikkia saaren teitä ei nimittäin aurata.

Palaamme kolmen tähden hotelliimme Dvinaan osoitteessa Troitski prospekt 5. Pistäydymme ensin kolmikerroksisessa Univermag-kauppakeskuksessa, Pomorskaja ulitsa 9. Se on täynnä luksuskauppoja ja kahvilassa saa kaupungin parhaat piirakat ja kakut, mutta vain venäjän kielellä. Hotelli kuuluu samaan Titan-keijuun kuin tavaratalokin. Sattumalta myös Malyje Korelyn matkailukeskus on osa yritysryhmää. Omistajaksi paljastuu Venäjän duuman jäsen, paikallinen oligarkki **Vladimir Kruptšak**.

Venäläinen lentoyhtiö Nordavia lentää nyt Helsingistä. Lentoyhteys avautuu ensi vuonna myös Oulusta.

FAKTAT ARKANGELI

Solovetski oli Stalinin aikaan Neuvostoliiton hirveimpiä vankileirejä. Se avattiin ulkopuolisille vasta 1990.

Malyje Korely on paikallisen puurakennustaiteen taidonnäyte ja kansantaidemuseo.

Asukkaita: 350 000

Sijainti: 64. leveysasteella Oulun korkeudella

Perustettu: 1584

Alueen elinkeinot: metsätalous, kalastus, öljy, timantit, avaruuskeskus, ydinsukellusvenetelakka

Yhteydet Suomesta: junalla Pietarista, lento Helsingistä, Pietarista tai Riiasta, autolla Laatokan itäpuolelta

Matkailuvinkkejä: Vienanjoen risteilyt 3-8 vrk, valasretket, kalastusmatkat, melonta, metsästys, moottorikelkkasafarit, Solovetskin luostarisaaari, puutaloarkkitehtuuri

Matkailutiedotus: Svobody 8

www.pomorland.info

Kävelykadun Mies ja kala -patsaan aihe pohjautuu vanhaan paikalliseen tarinaan.

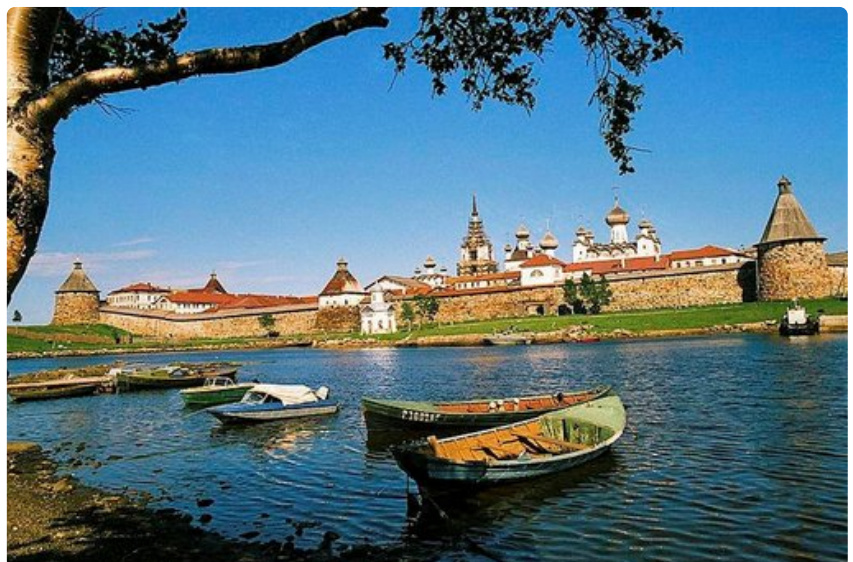
Monet puutaloista ovat huonossa kunnossa, mutta kunhan ne saadaan kuntoon, tulee alueesta varma matkailukohde.

Kansalaissodan muistomerkki kohoaa sataman lähellä.

Leninin patsas vuodelta 1988 oli viimeinen Neuvostoliiton aikana pystytetty.

Solovetskin luostarisaari on suosittu kesämatkailukohte keskellä Vienanmerta.

